

OBSAH

1. METODOLOGIE A ZAŘAZENÍ STUDIE DO ŠIRŠÍHO VÝZKUMNÉHO PORTFOLIA NADÁNÍ	9
2. „AGENTURA HISTORIE“: DEFICIT SMYSLU PRO ODPOVĚDNOST A DĚDICTVÍ STÁTNÍHO PATERNALISMU	19
3. REFORMA VEŘEJNÝCH FINANČÍ JAKO PŘESTŘÍŽENÍ PUPEČNÍ ŠŇŮRY OD REÁLNÉHO SOCIALISMU	27
3.1 Reforma veřejných financí – integrální, ale dlouho odkládaná součást transformace	28
3.2 Reforma veřejných financí – nejvlastnější zájem obnoveného českého státu	32
3.3 Veřejné finance – výslednice silového působení zájmových skupin	34
3.4 Neuspokojivé veřejné finance – rezultat selhání politiky, a nejen politiky	36
3.5 Politická konverze, generační střídání a charismatičtí vůdci pro úspěch reformy	38
3.6 Potřeba silné vize pro český stát jako součást Evropské unie	40
4. CO ZNAMENÁ SPOLEČNÉ DOBRO PRO EKONOMIKU	45
4.1 Pojem společného dobra	45
4.2 Egoismus jako prostředek ke společnému dobru?	56
4.3 „Základní věta ekonomie blahobytu“ a nereflktované institucionální předpoklady	57
4.4 Metaekonomie společného dobra	59
4.5 Postsuverenní národní oportunismus, dobro Unie a dobro globální	63
4.6 Dominance ekonomické moci privátních hráčů nad státy	64
4.7 Úniky mozků, selektivní migrace, a neekvivalence na globálních trzích práce	65
4.8 „Daňová optimalizace“ multinacionálních korporací a „tax dumping“ států	66

4.9 Oportunismus bohatých národů: bankovní tajemství a tolerování špinavých peněz	67
5. EKONOMIE DŮVĚRY	69
5.1 Důvěra jako předmět výzkumného zájmu	69
5.2 Hypotéza o existenci zákona klesající mezní efektivity vynutitelnosti práva	73
5.3 Ekonomická racionalita „investic“ do morálky?	75
5.4 Ekonomie a „hledisko věčnosti“	77
5.5 Důvěra, reputace a očekávání	80
5.6 Mechanismy budování důvěry: role institucí při budování „struktur důvěry“	82
5.7 Širší společenské a hlubší ekonomické problémy při budování struktur důvěry	90
6. ČESKÝ NÁRODNÍ ZÁJEM VE SJEDNOCENÉ EVROPE A V GLOBÁLNÍ EKONOMICE	99
6.1 Idea národního zájmu v éře internacionálního kapitalismu	100
6.2 Integrace jako obrana před globálními tlaky soutěže	103
6.3 Regionalizace a návrat k „zemskému vlastenectví“	104
7. HOSPODÁŘSKÝ ŘÁD OHROŽOVANÝ CHAOSEM	108
7.1. Teorie chaosu a teorie řádu	109
7.2 Řád na rovině technicko-vědecké	114
7.3 Řád státoprávní a organizační	115
7.4 Řád v chování: vzájemná důvěra a stav morálky	119
7.5 Úroveň finality jednání: hledání smyslu v rámci řádu	123
8. PRINCIPY KONSTRUOVÁNÍ INSTITUCÍ: KŘEŠŤANSKÁ SOCIÁLNÍ ETIKA VS. KRAJNÍ KONCEPCE	125
8.1 Principy konstruování německého „sociálního tržního hospodářství“	127
8.2 Člověk v křesťanském personalismu – člověk monáda – člověk – souhrn struktur	132
8.3 „Zlatý trojúhelník“ pravdy – svědomí a svobody	136
8.4 Ekonomismus a dobrovolná skromnost – ekonomie a štěstí	139
9. POSTSUVERÉNNÍ NÁRODNÍ STÁT A EVROPSKÁ SOLIDARITA	144
9.1 Postsuverénní státy a jejich budoucnost	145
9.2 Sociální odpovědnost firem /corporate social responsibility/ – solidárně zaměřená	154
9.3 Solidární finance a „mikrofinance“: lék na nezaměstnanost?	156
9.4 Sociálně odpovědné investice /SRI – social responsible investment/	162
9.5 Solidarita Evropské unie a globální společné dobro	165

10. NOVÍ LÍDŘI – „EKONOMIE SPOLEČENSTVÍ“ OBNOVUJÍCÍ DŮVĚRU A SPOLEČNÉ DOBRO	171
10.1 Princip reciprocity versus princip ekvivalence	173
10.2 Racionalita „já“ překonaná racionalitou „my“	179
10.3 Trh jako solidární instituce? Ekonomika jako součást „civilizace lásky“?	183
11. LITERATURA	187
SUMMARY	195

Téma vyhlášené Národnospolečným ústavem Josefa Hlávky pro rok 2004 „Česká ekonomika v Evropské unii“ se mi zdá symbolické. Rok našeho příchodu do Evropské unie je současně výročí jednoho století od založení Hlávkovy Nadání. Josef Hlávka žil a pracoval v době, kdy naše země byla součástí nadnárodní rakousko-uherské říše. Je samozřejmě důležité, pro historie hodnou zpětně toto naše soužití v nadnárodním celku, a to i z hlediska tématu této studie, tedy otázky vzájemné důvěry a společného dobra nadnárodního celku v říšním nadnárodním společenství (ať k tomu se bude nutné vyjádřit z důvodů naprosto inherentních). Ať tak či onak, Josef Hlávka své právní babyli převážně v „cizím prostředí“ tohoto nadnárodního celku jako architekt a podnikatel, a to prostředky, které byly právně a mravně v pořádku. Celý majetek poté vložil do Nadání, které podle jeho záměru mělo sloužit společnému dobru českého národa – jak on ten rozuměl. A toto jeho úsilí směřující společnému dobru je nepochybně moderní a aktuální. Nadání mělo a má za svůj cíl budování „sociálního kapitalismu“ a Josef Hlávka patří k těm výjimečným duchům své doby, kteří svůj vlastní reputační kapitál – vedle kapitálu kulového, jako něco „navíc“ – dávali k dispozici pro dobro národa, a pro toto dobro českého národa mohli pracovat a pracovat v důvěře, že nemusí být v rozporu s dobrem nadnárodní říše.

Interpretace moderních národních, středoevropských a evropských dějů dává příležitost k pochopení toho, čím náš obnověný český stát je a může být sám o sobě i ve vztahu k našim blízkým i vzdálenějším sousedům v Evropské unii. Národní identita a integrita národného celku jsou jistě vzájemně hlediskem, a to i z hlediska národního hospodářství. Hodnocení často po-